

FN:s nya Råd för Mänskliga Rättigheter

Eva Björklund

FN:s gamla MR-kommission, som utsågs av Ekonomiska och Sociala Rådet, förvandlades på 90-talet av USA-EU till en arena för att fördöma misshagliga regimer i Syd och Öst, och undvika kritik mot sig själva och de regimer de vill stötta. De inriktade sig också allt mer på att komma åt Kuba. Med åren blev det allt svårare för USA-EU att få ihop majoritet för detta. Samtidigt blev kommissionen också allt mer kritiserad för denna nykoloniala dagordning.

USA-EU ville då skrota kommissionen och inrätta en nytt MR-råd som de tänkte skulle kunna kontrolleras ungefär som de dominerar säkerhetsrådet. Sydländerna å sin sida ville att ett nytt MR-råd skulle väljas av generalförsamlingen och vara mer representativt för världens folk och länder och ha en mer balanserad dagordning.

För att tillgodose USA-EUs krav på kontroll över MR-frågorna lanserade Kofi Annan i mars 2005 ett förslag om ett halverat MR-råd med permanenta medlemmar, som säkerhetsrådet, men bara "demokratier". Övriga – också bara "demokratier" – skulle väljas med 2/3 majoritet i Generalförsamlingen. Till "demokratierna" skulle de länder höra som aldrig begått brott mot MR, en grupp dit

USA och EU-länderna ansåg sig höra. När de inte fick igenom detta på FN:s toppmöte hösten 2006 hänsköts frågan till Generalförsamlingens dåvarande ordförande, Jan Eliasson.

Mot Annans förslag ställde Syd-länderna krav på en bättre balanserad representation och på regler för att förhindra politisk manipulation. I stället för att halvera rådets 53 medlemmar ville Syd att det skulle utökas till 58, som när FN grundades, då en tredjedel av länderna fick plats i MR-kommissionen. Trots starka påtryckningar från USA blev resultatet till slut ett MR-råd med 47 medlemmar, valda av generalförsamlingen världsdelsvis (Västeuropa-USA-Kanada betraktas i dessa sammanhang som en världsdela – västgruppen - vilket ju är ganska adekvat).

I februari 2005 lade Eliasson fram ett förslag om ett råd med 47 medlemmar, långt ifrån Syds krav, men längre från USAs som under förhandlingarna blivit allt mer isolerat. Förslaget fick t o m stöd av USAs allierade människorättsorganisationer och EU-länder. De ansåg att det ändå i hög grad tillgodoser deras intressen. Och Sydländerna var beredda att anta det, trots kvarstående kritik för nykolonial syn på mänskliga rättigheter och folkrätt och för diskriminering av de fattiga länderna. Alla mänskliga rättigheter ska nu dock ha samma tyngd, även de ekonomiska, sociala och kulturella. Syd hade krävt att rätten till utveckling skulle jämföras med rätten till fred, säkerhet och mänskliga rättigheter, de tre grundpelarna i FN-systemet. Och den rätten nämns men utan koppling till de strukturella hindren. Så MR-frågorna frikopplas fortsättningsvis från behovet att ändra den världsordning med ekonomisk utplundring och krigspolitik som är det främsta hindret för mänskliga rättigheter. Det saknas också regler för att hindra de ekonomiskt överlägsna staterna att genom hot och påtryckningar snedvrider rådets arbete, som de gjort i den gamla MR-kommissionen under så lång tid, och som lett till dess misskreditering.

170 av medlemsländerna röstade för det nya MR-rådet, i stort sett desamma som de drygt 180 som de senaste åren röstat mot USAs Kuba-blockad. Och de enda som röstade mot var samma lilla skara som USA brukade mobilisera till sitt försvar i blockadomröstningarna: Israel, Palau och Marshallöarna.

Den 9 maj 2006 valde generalförsamlingen 47 medlemsländer till MR-rådet. Trots massiva påtryckningar både från USA och EU-länderna för att förhindra Kubas inval fick Kuba 137 röster, 71 %. Mot Kuba röstade USA, alla EU-länder (samlat beslut), Kanada, Japan, Australien m fl.

Latinamerikas 8 platser innehas idag av Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Kuba, Mexiko, Nicaragua och Uruguay.

Afrikas 13 platser: Angola, Burkina Faso, Djibouti, Egypten, Gabon, Ghana, Kamerun, Madagaskar, Mauritius, Nigeria, Senegal, Sydafrika, Zambia.

Asiens 13 platser: Bahrein, Bangladesh, Filippinerna, Indien, Indonesien, Japan, Jordanien, Kina, Malaysia, Pakistan, Qatar, Saudiarabien, Sydkorea.

Västgruppens (Västeuropa, USA, Kanada) 7 platser: Frankrike, Italien, Kanada, Nederländerna, Tyskland, Schweiz, Storbritannien.

forts nästa sida

forts från förra sidan

Östgruppens (Östeuropas) 6 platser: Azerbadjan, Bosnien-Herzegovina, Ryssland, Slovakien, Slovenien, Ukraina.

USA avstod från att kandidera 2006 efter att dess allierade i västgruppen inte kunde enas om en lista med bara 7 kandidater, varav USA en, för att ha större möjligheter att komma in. Det var på det sättet USA återfick sin plats i den tidigare MR-kommissionen, efter att ha åkt ut år 2002, p g a den omfattande olust USA översittarpolitik i rådet hade skapat. Mot bakgrund av USAs alltmer uppenbara och massiva brott mot mänskliga rättigheterna räknande de realistiskt med att de skulle riskera att inte bli invalda och avstod. De har dock 2009 närmat sig genom att återta sin närvaro som observatör.

Många i västgruppen avfärdar MR-rådet för att de själva inte längre dominerar där, och menar att diktaturer nu tagit över. Och det är sant att bland MR-rådets medlemmar finns flera stater med diktatoriska regimer - ta bara Saudiarabien till exempel som också utmärker sig särskilt som könsdiktatur - och många auktoritära, korrupta, uppköpta regimer. Men i västgruppen finns de som visserligen har fria partival för inhemskt bruk men som anser sig ha rätt att utöva imperialistisk diktatur mot andra länder, både ekonomiskt, militärt och medialt. Det gör dem inte mer meriterade att bedöma mänskliga rättigheter än regimer de stöttar, korrumpierar, köper eller försöker störta.

Verklig frihet och demokrati, lika för alla, och mänskliga rättigheter - utan diskriminering - till liv, hälsa, utbildning, arbete, kultur, bostad, rättsäkerhet mm är en skriande bristvara i världen.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ELLER UTLÄNSK AGGRESSION

Hela manipulationen från USA sida, som Amnesty tyvärr också ansluter sig till, är att framställa samarbete med USA som en mänsklig rättighet, men hänvisning till att det skulle vara USAs syfte att införa demokrati. Tyvärr glider den konkreta diskussionen alltid iväg åt det hållet, istället för att erkänna Kubas rätt till självförsvar mot utländsk aggression.

Amnestys hållning mot Kuba har varit problematisk ända sedan 1979 när de och svenska Pen gick på CIA-skrönan om "den förklamade poeten" Valladares, som påstods vara fängslad för sin fredliga opposition (dömd för långt gångna planer på sprängattentat inför USAs Grisbuksinvasion) och dessutom torterad till förlamning. Det visade sig att han varken var förklamad (och inte på något sätt torterad) eller poet (dikterna "från fängelset" visade sig vara skrivna av en CIA-agent i Madrid, sedan början av 90-talet vice ordförande i liberala internationalen).

Amnesty har aldrig erkänt detta grova misstag, utan fortsatt att lita till USA-finansierade källor på Kuba för sina beskrivningar av läget där. Amnesty hade fram till för några år sedan CIAs hemsidas länderfakta bland sina länkar, men nu verkar de ha tagit bort den. Sedan Irakkriget och fånglägret på Guantanamo basen har Amnesty blivit mer uppmärksam på USAs brott, men inte övergivit tilltron till USA-källorna när det gäller Kuba, eller accepterat Kubas rätt att försvara sig. Trots det utfaller de jämförelser vi kan göra utifrån Amnestys årliga rapport om brott i andra länder, mycket påtagligt till Kubas fördel (se Kuba ...)

Så frågan är varför just Kuba sedan 90-talet blivit så centralt föremål för sådana fördömanden.

ALLMÄN REGELBUNDEN GRANSKNING, UNIVERSAL PERIODICAL EXAMINATION

I det nya rådets arbetsformer ingår något som kallas "Allmän regelbunden granskning" och som innebär att alla medlemsstater ska granskas vad gäller MR, på lika villkor. Det började med Algeriet i april 2008, och hittills har tre omgångar granskningar genomförts, med 16 stater i varje. Den går så till att respektive lands regering och civilsamhälle lägger fram en rapport - uppställd enligt ett schema, lika för alla - som cirkulerar bland alla medlemsländer.

FNs höga MR-representants kansli kompletterar landrapporten med MR-uppgifter från FNs alla relevanta organ och mekanismer - obs att alla mänskliga rättigheter ingår, även de ekonomiska, sociala och kulturella - och från "berörda organisationer" i det s k civilsamhället, internationellt och nationellt. För varje stat tillsätts en arbetsgrupp med tre stater som samlar in frågor från medlemsländerna. Allt sammanfattas i en rapport som läggs fram för öppen diskussion där alla medlemsländer kan framföra synpunkter och rekommendationer. Det som där sägs behandlas av arbetsgruppen som sedan inbjuder till en slutdiskussion innan den lämnar sin slutrapport och rekommendationer.

På kvinnofängelse, konsert med Silvio Rodriguez, se Kuba 1.09

KALLAKRIGSMYTER OM KUBANSKA FÄNGELSER

I The Guardian 21 februari i år menade en professor Michael Chanan, Roehampton University, att det är hög tid att sluta upprepa kallakrigsmyterna om kubanska fångelser. Han berättar att han 1986 gjorde en filmdokumentär om dessa fångelser för Channel 4. Han besökte fångelser, filmade hur det var, pratade med både vanliga fångar och de som omvärlden kalla politiska, utan någon övervakning. "Vi upptäckte att fångelsesystemet var rimligt mänskligt", skriver han.

"De fångar i Combinado del Este-fängelset som kallade sig 'plantados', självutnämnda 'politiska' från 60-talet, vägrade att låta oss filma i deras celler för de ville inte att folk skulle få se hur pass anständiga de var. Det "hårda arbete" som engelska Pen kritiserade kunde bestå av byggnadsarbete, men betalt, med samma löner som vanliga byggnadsarbetare, men med avdrag för kost och logi. Och när det gäller Washingtonbaserade uppgifter om antalet fångelser fann vi att de var uppblåsta för de innefattade förrevolutionära fångelser som stängts ner.

Alla de gamla "plantados" har nu lämnat fångelserna. Men inget jag hört under mina många besök på Kuba sedan dess har antytt någon förändring. "

"Jag ifrågasätter inte att det finns ett antal fångar på Kuba som utomlands klassas som politiska, och som bortsett från de som bevisats tagit stöd från utländska makter, inte borde sitta inne", skriver Chanan, men påståendena om usla fångelsevillkor stämmer inte.